

พุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

Buddhadham and Prevention of Corruption Problems in Thai Society

พิเชฐ ทั่งโต¹

Phichet Thangto¹

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การทุจริตหรือ ฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นปัญหาของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในทุก ๆ ด้าน ทั้งขยายตัวเป็นวงกว้าง การนำหลักการทางพุทธศาสนามาเป็นยุทธศาสตร์ หลักการ แนวคิด วิธีปฏิบัติ ย่อมจะเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขหรือยุติปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในวงสังคม ประเทศไทย ทั้งจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันปัญหาดังกล่าวได้จริงในระยะยาว

บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อเสนอทางออกโดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา หรือบูรณาการการแก้ปัญหา รวมทั้งการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

คำสำคัญ: พุทธธรรม การป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในสังคมไทย

Abstract

Corruption is a problem in Thai society that has a big impact on the country in all aspects and it is widely spreading more and more. It is proposed that making use of Buddhist principles as a strategy, principles, concepts and practical means could be a way to solve or terminate such a problem in the society and the country as a whole. It can also be beneficial to really prevent the mentioned problem in the long run.

This article aims to offer a solution as well as a prevention for the corruption problems by applying Buddhist principles to lead to a solution or to an integrated solution for corruption in Thailand.

Keywords: Dhamma, corruption prevention in Thai Society

บทนำ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยเฉพาะประเด็น “คอร์รัปชัน” หรือ “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” ถูกนำมาเป็นข้อถกเถียงนับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน แม้ในประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา การคอร์รัปชันถูกนำมาเป็นประเด็นอ้างในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประวัติศาสตร์ไทย หากมองย้อนกลับไปในประเทศของกลุ่มที่ปลอดภัยจากการทุจริต หรือมีการคอร์รัปชันน้อยที่สุด อาทิ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไชล์แลนด์ นอร์เวย์ สิงคโปร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้มีแนวดำเนินนโยบายด้วยรัฐสวัสดิการมีคุณภาพในการดำเนินชีวิต มีความเข้มข้นในการบังคับใช้ทางกฎหมาย รวมไปถึงมีกฎหมายที่จะป้องกันและแก้ไข การทุจริตคอร์รัปชันไว้อย่างเป็นระบบ อาจเรียกว่า “จริยธรรมของผู้ปกครอง” หรือ “ธรรมาภิบาล” โดยเฉพาะข้อหนึ่งในธรรมาภิบาลคือเรื่อง “ความโปร่งใส ตรวจสอบได้” เป็นกรอบในการบริหารองค์กร หรือราชการแผ่นดิน เมื่อมองย้อนกลับมายังประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในอันดับ 76 ของโลก (จาก 168 ประเทศ) และเป็น อันดับ 3 ของอาเซียน จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าปัญหาการ “คอร์รัปชัน” ยังเป็นปัญหาหลักในสังคมไทย ที่ต้องได้รับการแก้ไข ดังปรากฏในงานวิจัยของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2557) พบว่า “การทุจริตคอร์รัปชัน” ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบันหากย้อนไปในอดีตไทย มีปัญหาคอร์รัปชันเกิดขึ้นมาช้านานและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ และพบปัญหาดังกล่าวเกือบทุกภาคส่วน ถึงแม้รัฐบาลมีความพยายามป้องกันและแก้ไขมาโดยตลอด (มุกดา สุวรรณชาติ, 2557) แต่ดูเหมือนว่าปัญหาการคอร์รัปชันก็ไม่ได้ถูกแก้ไขได้เท่าใดนักเนื่องจากการรายงานผลการจัดอันดับค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยในอดีตตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2541 จนถึงปี พ.ศ. 2558 พบว่า

ค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันยังอยู่ในระดับต่ำ คืออยู่ที่ระดับ 38 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน มาโดยตลอด ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาคอร์รัปชันในระดับที่สูงและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, 2556) พร้อมชี้ให้เห็นว่าการต่อต้านการคอร์รัปชันของประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าทุกภาคส่วน จะได้มีความพยายามที่จะกำหนดและใช้มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันอยู่อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดก็ตาม หรือแม้ล่าสุด พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ กล่าวปาฐกถาว่า “ผมมองว่าศาสนาจะช่วยอบรมสั่งสอน บอกถึงความเลวร้ายของการโกงให้คนรู้ว่าเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายที่สุด ผมเคยบอกว่าปัญหาเลวร้ายที่สุดในชาติ คือ คนในชาติโกงชาติของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าขายหน้ามาก การโกงไม่ใช่เพิ่งมีแต่มีหลายปีแล้ว มีตัวเลขที่ถูกศึกษาจะเห็นว่าประเทศเรานั้นค่อนข้างปราบปรามการโกงได้ช้า และหากช้าแบบนี้ตลอดไปจะทำให้บ้านเมืองแย่ลง”

ผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละปีมากกว่าร้อยละ 80 พ่อค้าและนักธุรกิจ ต้องสูญเสียเงินให้กับการคอร์รัปชัน มูลค่ารวมสูงถึงเกือบ สามแสนล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนมหาศาลเช่นนี้สามารถอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณสูงกว่าที่เป็นจริงทำให้ประชาชนต้องได้รับบริการสาธารณะที่มีคุณภาพต่ำ อีกทั้งยังทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในระบบราชการไทยที่มักจะมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ

ผลจากงานวิจัยโดยสำนักวิจัยของมหาวิทยาลัยคริสเตียน ในช่วงเดือน เมษายน พ.ศ. 2557 (2559, ออนไลน์) ได้เสนอแนวทางเพื่อลดปัญหาการทุจริต โดยร้อยละ 65.4 เห็นว่า ควรปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง

และร้อยละ 48.7 เห็นว่าควรยกย่อง/ให้รางวัลส่งเสริมผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม

จากข้อมูลที่น่าเสนาะมา คอร์รัปชันเมื่อพิจารณาในภาพรวม ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาในสังคมไทย (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, 2556) ที่จะต้องช่วยกันสะสาง ดูแล หรือขจัดให้หมดไปจากสังคมไทย แต่ต้องเป็นการร่วมด้วยช่วยกันของประชาคมทุกภาคส่วนอย่างใส่ใจ พร้อมทั้งให้ความสำคัญเป็นวาระแห่งชาติและดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้การทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไปจากประเทศไทย ซึ่งในบทความนี้จึงมุ่งศึกษาแนวคิดพร้อมทั้งสะท้อนออกมาเป็นแนวปฏิบัติตามมุมมองของศาสนา กับหลักคิดพุทธธรรมกับการนำไปประยุกต์ใช้ป้องกันการทุจริตร่วมกับองค์กรภาครัฐ และหน่วยงานอื่น ๆ อันจะพึงเกิดขึ้นในอนาคต

ประชาคมโลกกับปัญหาคอร์รัปชัน

จรี วิจิตรวาทการ (2559) เลขาธิการมูลนิธิองค์การเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (Transparency Thailand) ได้เปิดเผยผลการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี 2558 ประเทศไทยได้คะแนน 38 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่อันดับที่ 76 จาก 168 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศอาเซียนในการจัดอันดับประจำปี 2558 นี้ องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดอันดับประเทศทั้งหมด 168 ประเทศทั่วโลก ปรากฏว่าประเทศเดนมาร์ก ได้คะแนนสูงสุด 91 คะแนน สามารถรักษาแชมป์เป็นอันดับหนึ่งได้สองปีซ้อน ขณะที่ประเทศที่ได้คะแนนลดลงจากเดิมอย่างมากกว่าปีที่แล้ว ได้แก่ บราซิล กัวเตมาลา และเลโซโท เมื่อเปรียบเทียบอันดับเฉพาะกลุ่มประเทศ

อาเซียน ประเทศไทยมีคะแนนเป็นอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ส่วนประเทศบรูไนไม่ได้อยู่ในการจัดอันดับครั้งนี้

“การจัดอันดับคอร์รัปชันเป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้คนทั่วโลกหันมาสนใจปัญหาทุจริตคอร์รัปชันว่าเป็นปัญหาร่วมกันของคนทั้งโลก ไม่ใช่เป็นปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาหรือเป็นปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น โดยประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีความตื่นตัวต่อการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วนได้ริเริ่มผลักดัน และพยายามแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านการปลูกจิตสำนึกและการป้องกันไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อนให้ใช้หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ในโรงเรียนทั่วประเทศ การสร้าง “สำนึกไทย ไม่โกง” แก่ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ การออกพระราชบัญญัติอำนาจความสะดวกเพื่อช่วยให้การดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชนเมื่อต้องขออนุมัติหรือใบอนุญาตจากภาครัฐมีความรวดเร็วและเที่ยงธรรม รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ หรือแม้แต่ในรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างกันอยู่ก็มีกลไกพิเศษหลายอย่างที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะ สิ่งสำคัญที่จะทำให้การแก้ไขปัญหายุติคอร์รัปชันได้ผลอย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งควรปลูกฝังและสร้างการรับรู้ค่านิยมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี สื่อก็ต้องช่วยกระตุ้นและตอกย้ำให้คนในสังคมรับรู้ซึมซับอย่างสม่ำเสมอ” (จรี วิจิตรวาทการ, 2559) ให้เกิดภาพลักษณ์เป็นรูปธรรมด้วยการยกย่องคนที่ควรยกย่อง ชมคนที่ควรชม (นิคุณุเห นิคุณุหารห์ ปคคุณุเห ปคคุณุหารห์) (ช.ช. (ไทย) 27/14-20/597)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบประเทศที่อันดับการทุจริตน้อยที่สุดในโลก และมากที่สุดในโลก ประจำปี พ.ศ. 2558

ที่	ประเทศ (น้อย)	อันดับ	คะแนน	ที่	ประเทศ (มาก)	อันดับ	คะแนน
1	Denmark	1	92	1	North Korea	167	4
2	Finland	2	91	2	Afghanistan	166	11
3	Sweden	3	89	3	Sudan	165	12
4	New Zealand	4	88	4	South Sudan	163	15
5	Netherlands	5	87	5	Angola	163	15
6	Norway	5	87	6	Libya	161	16
7	Switzerland	7	86	7	Iraq	161	16
8	Singapore	8	85	8	Venezuela	158	17
9	Canada	9	84	9	Guinea-Bissau	158	17
10	Germany	10	81	10	Haiti	158	17

ที่มา: เปรียบเทียบประเทศที่ลำดับการทุจริตน้อยที่สุดในโลก และมากที่สุดในโลก 2558 (2559, ออนไลน์)

ตารางที่ 2 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ. 2558 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนใน พ.ศ. 2558

อันดับในอาเซียน	อันดับโลกปี 2558		ประเทศ	คะแนน ปี 2558	คะแนน ปี 2557	คะแนน ปี 2556
	(167 ประเทศ)					
1	8		สิงคโปร์	85	84	86
2	54		มาเลเซีย	50	52	50
3	76		ไทย	38	38	35
4	88		อินโดนีเซีย	36	34	32
5	95		ฟิลิปปินส์	35	38	36
6	112		เวียดนาม	31	31	31
7	139		ลาว	26	25	26
8	147		พม่า	22	21	21
9	150		กัมพูชา	21	21	20

ที่มา: ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ.2558 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนใน พ.ศ. 2558 (2559, ออนไลน์)

จากตารางที่ 1 และ 2 สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงว่า การคอร์รัปชันในปัจจุบันยังถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะพัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งการคอร์รัปชันยังได้กลายมาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลาย ๆ ประเทศ

โดยยังไม่มีที่ท่าว่าจะหมดไปอีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัยมีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระต่าง ๆ อย่าง เช่น องค์กรการสหประชาชาติ ธนาคารโลกและภาคประชาชน ที่ต่างเห็นพ้องกันว่า

การคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศชาติอย่างแท้จริง

จากสถานการณ์ทั่วโลกคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ที่ได้รับความสนใจจากนานาประเทศที่ต้องแสวงหาแนวทางแก้ไข และการป้องกันการทุจริตที่เกิดขึ้นให้ลดลงหรือหมดไป โดยทั่วโลกมองว่าปัญหานี้เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของมวลมนุษย์และประชาชาติโดยรวม ในส่วนประเทศไทยปัญหาการคอร์รัปชัน เป็นปัญหาที่จะต้องหาทางออก มีการพยายามเสนอแนวคิดหลาย ๆ ประการ เช่น การออกกฎหมาย การสร้างองค์กรขึ้นมาเพื่อป้องกันการทุจริตในวงราชการ การรณรงค์ผ่านสื่อ รวมไปถึงการกระตุ้นเร้าให้เกิดความตระหนักในอันที่จะป้องปรามและป้องกันเหตุอันจะพึงเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ

คอร์รัปชัน ภาพสะท้อนความเป็นจริงที่ยังเกิดขึ้นในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้ให้คำจำกัดความ การคอร์รัปชัน (Corruption) ซึ่งมีการศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Corruptere มาจากคำ 2 คำรวมกันคือ To Ruin-Com (together) + Rumpere (to break) หมายถึง การทำลาย หรือละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำน้อยยกว่า หรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายระบุไว้ หรือแม้แต่ทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555)

นางสุกัญญาไพจิตร และ สังคิต พิริยรังสรรค์ (2537) ให้คำจำกัดความของการคอร์รัปชัน คือ การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไร ตำแหน่ง ชื่อเสียงเกียรติยศ หรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม โดยการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือมาตรฐานทางศีลธรรม อาจรวมถึงพฤติกรรม

เบี่ยงเบนของ ผู้มีตำแหน่งในราชการเพื่อให้ได้ผลประโยชน์เข้าตนและพรรคพวก ทั้งในด้านสังคม ด้านการเงิน ด้านตำแหน่ง

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ให้นิยามความหมายไว้ว่า “คือการกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตน” กล่าวโดยสรุป การคอร์รัปชัน หมายถึง การประพฤติของบุคคลหรือคณะบุคคลที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อันเนื่องมาจากงดการปฏิบัติเลือกปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเอง และพรรคพวก

รูปแบบ ช่องทาง วิธีการ ของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย มีนักวิชาการได้กล่าวไว้มีหลายรูปแบบ อาทิ

1. การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างความขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ตาลขาดแคลนข้าว และหรือขาดแคลนน้ำมันปาล์ม เป็นต้น
2. การฉกฉวยทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัวและอาจกระทำโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการของรัฐ เช่น ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น การมีผลประโยชน์ทับซ้อน สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวและผลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม
3. การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ (ปันราคาหุ้นของตัวเอง) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังและให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ การใช้นโยบายกฎหมาย กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติและลำเอียง
4. การใช้อิทธิพลทางการค้า แสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน

จากการค้าต่างตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้า
เกษตรกับประเทศคู่ค้า

5. การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทาง
มิชอบ การปลอมแปลงเอกสารการฉ้อฉลการใช้
กองทุนของรัฐเพื่อไปหาผลประโยชน์ทางการเมือง

6. การใช้ระบบอุปถัมภ์ เล่นพรรค
เล่นพวก และการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน เช่น
การฉ้อราษฎร์ การให้และการรับสินบน การขู่เข็ญ
บังคับและการให้สิ่งล่อใจ การให้ของขวัญ และรับ
ของขวัญ ไม่ถูกต้อง มีผลเป็นการสร้างแรงจูงใจ
เช่น เชื้อของของขวัญมูลค่าสูงและสินบนมูลค่าสูง

7. ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็น
ผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศโดยการใช้นโยบาย
ประชานิยมใช้อำนาจของตำรวจ ทหาร และข้าราชการ
ในทางที่ผิด ททุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียง และ
การทุจริตด้วยวิธีต่าง ๆ

8. การบริจาดเพื่อช่วยเหลือ
การรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การบริจาดให้แก่
นักการเมืองและพรรคการเมืองรัฐบาล เพื่อที่จะมี
อิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

สาเหตุระบบทุจริตคอร์รัปชันมีโครงสร้าง
รากฐานอันแข็งแกร่งและดำรงอยู่ในปัจจุบันนี้
มีสาเหตุการ คอร์รัปชันที่พบในสังคมจำแนกได้
4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ
ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายของรัฐที่มีจำนวนมาก
ประชาชน “เห็นแก่ได้ (โลก)” ชื่อความสะดวกจาก
เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ในองค์กรนั้น ๆ
มีรายน่อยเมื่อเทียบกับรายจ่าย

2. ด้านระบบบริหารราชการ ได้แก่
ขาดการกำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบวินัยของ
ผู้ดับบัญชา ทำให้เกิดการทุจริต และความไม่
สมดุลของอำนาจในการบริหารราชการส่วนกลาง
ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การดูแลควบคุมไม่
ทั่วถึง เกิดการทุจริตในวงราชการได้ง่าย รวมทั้ง

การเกรงใจและเกรงกลัวผู้บังคับบัญชา ใช้อำนาจ
หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ไม่ศึกษาและปฏิบัติตาม
ระเบียบแบบแผนของทางราชการ

3. ด้านสังคมวัฒนธรรมและศีลธรรม
ได้แก่ การขาดคุณธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ติด
สินบน เจ้าหน้าที่ของรัฐชั้นผู้ใหญ่ทุจริตแล้ว ไม่ถูก
จับได้ ทำให้กลายเป็นเรื่องถูกต้อง ดิงาม ผิดเป็น
ถูกไป เป็นตัวอย่างให้ผู้น้อยทำตาม ประกอบกับสังคมไทย
เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดีงาม ศีลธรรม วัตถุคือ
สิ่งที่เป็นคุณค่าของสังคมบุคคลใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
ทางด้านอุปโภคบริโภค จึงต้องดิ้นรนด้วยวิธีการ
คอร์รัปชัน

4. ด้านกฎหมายและวิธีพิจารณา
ได้แก่ การลงโทษทางวินัยมีความยุ่งยากในการหา
พยานหลักฐาน เพราะมีระเบียบขั้นตอนมากมายใน
การสอบสวน การพิสูจน์การทุจริตต้องมีหลักฐาน
อย่างชัดเจนซึ่งยากแก่การพิสูจน์ ทั้งนี้การคอร์รัปชัน
จะเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
ได้ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ โครงการ
ก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น เชื้อน
ท่าอากาศยาน ถนนหลวง ทางรถไฟ หรือระบบ
การคมนาคม

ภาพที่ 1 ภาพล้อเลียนจากสื่อ ที่สะท้อนถึงปัญหา
คอร์รัปชันในประเทศไทย
ที่มา: พันทิปดอทคอม (2557, ออนไลน์)

ผลเสียการทุจริต คดโกง เป็นการทำลายหลักการพื้นฐานทางศีลธรรมในทุกสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบที่เลื่อมถอย ทั้งในเชิงระบบโครงสร้างวัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมเชิงบุคคล เป็นตัวทำลายกฎ กติกา กฎหมาย ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานทางสังคม รวมไปถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเป็นการคุกคามสิทธิของคนส่วนใหญ่ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสให้เสียโอกาสผ่านการ “คอร์รัปชัน” ดังกรณีการโกงงบประมาณแผ่นดิน การทุจริตจำหน่ายข้าว หรือการเบียดบังงบประมาณการก่อสร้างซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

แนวทางแก้ไข ในประเทศไทยมีองค์กรที่มีส่วนต่อการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน ที่ตราโดยกฎหมาย เป็นองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) นอกจากนี้ยังมีองค์กรที่เกี่ยวข้องเนื่องในการแก้ไขการคอร์รัปชันของภาครัฐ ได้แก่ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรมสอบสวนคดีพิเศษ

การสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชัน อาทิการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ต่อจากนั้นรัฐได้จริงจังในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งมีการจัดตั้งองค์กรอิสระหลายองค์กรและออกกฎหมายหลายฉบับ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตหลายฉบับ อาทิพระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม พ.ศ. 2542 หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 (ซึ่งห้ามให้เจ้าหน้าที่รัฐรับทรัพย์สินมูลค่าเกินสามพันบาท) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรีพ.ศ. 2543 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เป็นต้น

จากมาตรการทางกฎหมาย ภาครัฐได้มีมาตรการด้านการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตควบคู่ไปด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมาภิบาล (Good Government) เพื่อแก้ไขและป้องกันการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ ป.ป.ช ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ปลูกจิตสำนึกค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สำหรับยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะต้องมีการนำมากำหนดเป็นมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อการแก้ไข ปัญหาการคอร์รัปชัน โดยมี ป.ป.ช. ทำหน้าที่ประสานภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างจริงจัง

พุทธธรรมกับการป้องกันการคอร์รัปชัน ในสังคมไทย

ในหลักการทางพระพุทธศาสนา มีแนวคิดที่ปรากฏในพระไตรปิฎก คือ ตถาคตกถาว่าอย่างใด (ยถาวาที) ก็ทำอย่างนั้น (ตถากาโร) ทำอย่างใด (ยถากาโร) ก็กล่าวอย่างนั้น (ตถาวาที) ฉะนั้นชาวโลกจึงเรียกว่า “ตถาคต” (ช.อิตติ. (ไทย) 25/112/496) แปลว่าเมื่อจะเป็นคนสอนคน ต้องมีทักษะความรู้ และปฏิบัติได้ พุทธพจน์จึงมีคำว่า “วิชชา จรณสัมปันโน” (วิ.มหา.(ไทย) 1/1/1) ที่แปลว่าถึงพร้อมด้วยความรู้และการปฏิบัติ สรุปคือสิ่งที่พระพุทธเจ้าสอน นำมาบัญญัติเป็นหลักศีลหรือวินัย เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่เคย “ล่วงละเมิด” ในสิ่งที่เขาสอน และไม่เคยละเว้นในส่วนที่เป็น “หลักธรรม” หรือหลักการทำให้เจริญ ดังนั้นพระพุทธเจ้า จึงเป็นแบบอย่าง ต้นแบบในการดำเนินหรือทำให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต แปลว่า คนจะสอนคน คนจะเป็นผู้นำคน คนจะเป็นนักการเมือง นักการศาสนา นักบริหารจัดการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมคนให้เป็นสมาชิกในสังคม ต้องเป็นผู้ “มันคง” ในหลักการที่ตัวเองเป็นผู้บัญญัติ หรือถือสมาทาน แปลว่านักบวช ผู้นำศาสนา นักการเมือง บุคลากรในองค์กรภาครัฐ ต้องเป็นตัวอย่างในการรักษาหลักการที่ถูกต้องของศาสนาตัวเอง มันคง ในการที่จะทำตามศาสนาของตัวเองอย่างบริสุทธิ์ ไม่ปลอมแปลงแม้กระทั่งหลักการ หรือคำสอนของตัวเอง จากนั้นเป็นแบบอย่างในการส่งต่อสู่สาธารณะ กระทำตนเป็นแบบอย่างตามหลักการทางศาสนา แล้วส่งต่อเป็นพฤติกรรมที่เที่ยงตรง ซื่อตรงอย่างเหมาะสม ผู้สาธารณะ แปลว่า พูดได้ ทำได้ สอนได้ กระทำตนให้เป็นแบบอย่าง เพื่อสร้างตัวแบบต่อสังคม จากนั้นผู้ที่มีส่วนต่อการออกกฎหมายใช้กฎหมายหรือบังคับใช้ หรือรณรงค์ให้ผู้อื่นใช้กฎหมาย ต้องเป็นแบบอย่างในทุก ๆ เรื่องตามข้อบัญญัติกฎหมาย เพราะถ้ากระทำในทาง

ตรงกันข้าม จะเท่ากับว่าคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ และคุณค่าของกฎหมายก็จะหายไป ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ ทั้งจะกลายเป็นกฎแห่งการเลือกปฏิบัติ ถ้าเกณฑ์ทางศีลธรรมและกฎหมาย ถูกที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเลือกปฏิบัติได้หรือปฏิบัติเกิดมาตรฐานที่แตกต่างกัน ผลจะกลายเป็นปัญหาขององค์กรไปในที่สุด

ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ของหน่วยงาน ป.ป.ช. ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม กระตุ้น ป้องปรามต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ “ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน” ในแนวคิดนี้ ป.ป.ช. ได้ร่วมมือกับองค์กรศาสนา องค์กรภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อนและกระตุ้นเตือนร่วมกับองค์กรอื่น ที่จะช่วยกันสร้างเครื่องมือหรือกลไกป้องกันกลโกง ไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม หรือรณรงค์การ “โกง” ในศาสนิกผู้นับถือศาสนานั้น ๆ โดยอาศัยหลักคิดอุดมคติทางศาสนา เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการรณรงค์และช่วยให้เกิดในสังคมไทยให้น้อยที่สุด

โดยหลักการในทางพระพุทธศาสนา พบว่าในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีข้อมูลหลายแหล่งที่แสดงโทษของการ “โกง” หรือการเบียดบังทรัพย์ หรือสิ่งของอันไม่พึงประสงค์ หรือการได้มาโดยไม่สุจริต แม้แต่เพียงแต่เฉียดถลักกรายยังต้องโทษเกือบประหารชีวิต (ช.จริยา. (ไทย) 33/16-23/759-760/จิราภรณ์ สุทธิมสมภา และ ภูเบศ วณิชชานนท์, 2557) แปลว่าการ “เบียดบัง” ทรัพย์การในทุกกรณีเป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมหรืออันตรายต่อชีวิตได้ทั้งสิ้น (ม.ม. (ไทย) 13/446/558/, บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2557)

หลักปฏิบัติในเรื่องศีล 5 เป็นบัญญัติพื้นฐานในเชิงสังคม (สุวัณณ์ อินทรประไพ, 2557) ซึ่งเราจะเห็นว่า ศีลโดยเฉพาะข้อขอทินนาทาน มีแนวคิดเรื่องสัมมาอาชีวะ ที่เป็นเครื่องการันตีว่าพระพุทธศาสนา ไม่สนับสนุนหรือส่งเสริม

การ “เบียดบัง” ทั้งทรัพย์สินของบุคคล บัณฑิต
หมู่คณะ ส่วนรวม และสาธารณประโยชน์ หรือ
ของภาครัฐ อันมีความหมายถึงการฉ้อโกงทุจริต
ดังนั้นหลักการทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมา
อธิบายประยุกต์ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ คือ

1. การใช้หลัก “ธรรมวินัย” หรือ
“หลักการ” ให้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด หมายถึง
พระพุทธศาสนาให้ยึดหลักการดังมีหลักฐานว่า
ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานพระอานนท์ได้ทูล
ถามว่า จะมอบให้ใครเป็นผู้นำพุทธศาสนา
พระพุทธเจ้าได้ตอบว่า “ธรรมวินัยจะเป็นศาสดา
แทนเรา” (ปัจฉิมวาจา : ที.มหา. (ไทย) 10/216/164)
ในความหมายคือหลักการ อันเป็นอุดมคติ
แกนกลางจะเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดเพื่อยึดถือ เพื่อการ
ปฏิบัติ หรือให้ผู้ยึดถือได้ปฏิบัติในความหมายคือ
ศีลธรรมต้องเป็นศีลธรรม กฎหมายต้องเป็น
กฎหมาย ความโปร่งใสต้องเป็นความโปร่งใส
นัยยะนี้คือ หลักการต้องเป็น “บัญญัติ” ของทุก
สังคม หรือทำให้คนมีความสุจริตในหน้าที่ ชื่อตรง
ต่อหน้าที่ ดังกรณี ครุบาตีบ อุบาสี วัดหัวฝาย
สุโขทัย (พ.ศ. 2440-2515) เกจิผู้เป็นศิษย์ครุบา
ศรีวิชัย (พ.ศ. 2421-2481) ที่มีประวัติถึงความมุ่งมั่น
ชื่อตรงต่อ “มังลวีรดี” จนกระทั่งมรณภาพด้วยโรค
ขาดสารอาหาร หรือ “พระยาพิชัยดาบหัก” (พ.ศ. 2284-
2325) (ทรงพล นาคเอี่ยม, 2550) ที่ยอมสละชีวิต
เพียงเพราะต้องการยืนยันต่อเจตนารมณ์แห่ง
ความ “ซื่อสัตย์” พร้อมวลีเด็ดว่า “ไม่เป็นข้าสองบ่าว
ไม่เป็นจ้าวสองนาย” รวมไปถึง “พันท้ายนรสิงห์”
ในประวัติศาสตร์ที่มุ่งมั่นต่อความจริงและความ
ถูกต้อง ที่ยืนยันต่อความตายเพื่อที่จะรักษา “กฎ”
ไว้ ดังนั้น แนวคิดทางพระพุทธศาสนา คือ การยึด
หลักการที่จะเป็นสิ่งสำคัญ หรือรักษาความถูกต้องไว้
ดังมีแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “จงสละมือเพื่อ
รักษาแขน สละแขนเพื่อรักษาชีวิต และยอมสละ
ชีวิต เพื่อรักษาธรรม (ความถูกต้อง)” (ช.ชา (ไทย)

28/470/177) ดังนั้นหากสังคมถูกทำให้เป็นสังคม
แห่งความจริง ถือกฎกติกา ที่ถูกต้อง เหมือน
พระพุทธเจ้าทรงทูลตอบคำถามพระอานนท์ว่าจะ
มอบให้ใครเป็น “ศาสดา” แทนพระองค์หลัง
ปรินิพพานแล้ว พระพุทธศาสนายืนยันเจตนารมณ์
ที่ชัดเจนว่า “หลักการ” สำคัญกว่าตัวบุคคล และ
หลักการเป็นอุดมคติสูงสุดในดำเนินทั้งในสวนชีวิต
และองค์กร เมื่อมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันการ
การคอร์รัปชัน หลักพุทธธรรมต้องเข้มข้น จริงจัง
หลักกฎหมายย่อมสำคัญสุด ต้องมีอำนาจใน
การบังคับใช้โดยไม่เสือกปฏิบัติ โดยถือแนวคิด
ในเรื่องหลักการสูงสุดสำคัญสุด ตามที่ปรากฏใน
พระพุทธศาสนา

2. การใช้หลักศีล 5 โดยเฉพาะข้อ
อทินนาทาน (วิ.มหา.(ไทย) 1/130-131/98) ซึ่งเป็น
หลักการป้องกัน ความมั่นคงของมนุษย์ในด้าน
ทรัพย์สิน ที่จะไม่ถูกละเมิดจากผู้ใด คณะใด หรือ
กลุ่มใด ต่อทรัพย์สินส่วนบุคคล ส่วนรวม สาธารณะ
และส่วนรวมของประเทศชาติ ย่อมจะไม่ถูกคุกคาม
เบียดบัง หรือให้ได้มาด้วยวิธีการไม่ถูกต้อง ดังนั้น
ศีลข้อนี้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการหวงแหน
ทรัพย์สินของตนเอง รู้คุณค่าของทรัพย์สินส่วนตน
ที่ถูกทำให้เป็นส่วนรวม (ภาษี) ในระบบรัฐ การบริจาค
(องค์การการกุศล) ผู้เสียภาษี หรือผู้บริจาค ย่อมมี
สิทธิ์ที่จะหวงแหนภาษี หรือผลประโยชน์ในนามรัฐ
ส่วนรวม โดยมีบทบาทตรวจสอบ คณะ บุคคล
ที่จะมาใช้งบประมาณของแผ่นดิน กระตุ้นให้เขา
เหล่านั้น จะต้องตระหนักว่า จะไม่ละเมิด หรือใช้
ในทางที่เป็นการเบียดบัง หรือเอาเปรียบแผ่นดิน
และประชาชนด้วยการ “ฉ้อราษฎร์บังหลวง”
เมื่อเงินภาษีไปอยู่ในรูปเงินรวมของแผ่นดินที่ควร
เป็นประโยชน์ของประชาชนทั้งประเทศอย่างเสมอ
ภาคเท่าเทียม ต้องไม่ถูกเบียดบังด้วยผู้บริหาร
ภาครัฐ/เอกชน ข้าราชการ นักการเมือง ที่ไม่ได้บริหาร
ให้เป็นไปโดยสุจริต ดังนั้นกระบวนการของศีล

ต้องครอบคลุมไปถึงการเบียดบังมิใช่แค่การรักษา
ทรัพย์สินในกระเป๋าของตัวเองที่หามาได้ ดังนั้น
ชาวพุทธ ชาวไทยหรือชาวโลกต้องตระหนักเห็น
ความสำคัญของความสุจริต และหาทางช่วย
ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการเบียดบัง
ทรัพย์สินส่วนรวม ดังแนวคิดของพระพรหม
บัณฑิต (2557) ให้ทัศนะของศีลใช้ป้องกันการ
การคอร์รัปชันไว้ว่า “...เวลาที่เราจะต่อต้านทุจริต
คอร์รัปชันไม่นำหลักธรรมศีล 5 เข้าไปได้อย่างไร
โดยเฉพาะในข้อขอตินานาทาน ธรรมมาภิบาลจะต้อง
มีความ Transparency เป็นข้อหนึ่งในนั้นก็คือ
ความโปร่งใส ทำอย่างไรให้คนโปร่งใสก็ให้คนมีศีล
มีธรรม บุญจศีล บุญจธรรมต้องเข้ามา...” ดังนั้น
กฎหมายศีลธรรมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่าง
ชัดเจน ในฐานะเป็นหลักปฏิบัติสากลของชาวพุทธ
พร้อมส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นกลไกขับเคลื่อนให้
เกิดผลในทางปฏิบัติ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ทรัพย์สิน
ต้องชัดเจน แยกให้ออกระหว่างส่วนรัฐ ส่วนตน
และส่วนองค์กร และไม่ละเมิด เบียดบัง เบียดเบียน
โดยประการทั้งปวงโดยมีหลักศาสนาเป็นเครื่องกระตุ้น
เตือน หลักกฎหมายของรัฐช่วยควบคุมป้องกัน

3. การใช้หลักปฏิบัติเรื่อง “สัมมาชีพ”

การสอนให้ประชาชนชาวพุทธ ประกอบอาชีพที่
สุจริต มีคำสอนว่า “ชาวพุทธต้องไม่ประกอบอาชีพ
มิจฉาวฉินชา” อันหมายถึงอาชีพที่ต้องไม่เบียดเบียน
ตนเอง เบียดเบียนชีวิตคนอื่น เบียดเบียนสังคม
ในภาพรวม ดังนั้นการที่จะป้องกันแก้ไขการคดโกง
ตามหลักพุทธธรรม คือ ต้องส่งเสริมให้เกิดการ
“ยังชีพ-ประกอบอาชีพ” ที่ “สุจริต” เป็นไปตาม
ครรลองที่สุจริตชนพึงกระทำ ตามกรอบของหลัก
พุทธศาสนา ที่เรียกว่า “สัมมาชีพ” (วิ.มหา (ไทย)
4/13/21) อันเนื่องด้วยวิถีการปฏิบัติ และหลัก
คุณธรรมทางศาสนา ที่จะยึดสมาทานถือไว้ ว่า
ถูกต้อง จะยังคงเป็นความถูกต้องรัฐต้องเข้าไป
สร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้เพื่อส่งเสริมให้

ประชาชน พลรัฐในภาพรวมยังชีพด้วยคุณภาพชีวิต
ที่เป็นปกติสุข

4. การใช้หลักปฏิบัติ “สุจริต”

หมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ
ประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง
และไม่หลอกลวง คนจะได้ชื่อว่ามีคุณลักษณะ ต้องมี
ความจริง 5 ประการ

4.1 จริงต่อการทำงาน คือ ทำอะไร
ทำจริง มุ่งให้งานสำเร็จเกิดประโยชน์ส่วนตนหรือ
ส่วนรวมได้จริง ๆ

4.2 จริงต่อหน้าที่ คือ ทำจริง
ในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า หน้าที่ ทำงาน
เพื่องาน ทำงานให้ดีที่สุด ไม่ลениเล่อ ไม่หละหลวม
ไม่หลีกเลี่ยงบิดพลิ้ว คือ หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตาม
หน้าที่ ต้องเอาใจใส่หน้าที่ให้งานสำเร็จเกิดผลดี

4.3 จริงต่อวาจา คือ การพูด
ความจริง ไม่กลับกลอก รักษาวาจาสัตย์อย่าง
เคร่งครัดพูดจริงทำจริงตามที่พูด

4.4 จริงต่อบุคคล คือ มีความ
จริงใจต่อคนที่เกี่ยวข้อง ต่อมิตรและผู้ร่วมงาน
จริงใจต่อเจ้านายของตน เรียกว่ามีความจงรักภักดี
จริงใจต่อผู้มีพระคุณ เรียกว่า มีความกตัญญู
กตเวที

4.5 จริงต่อความดี คือ มุ่งประพฤติ
แต่ความดีจนติดเป็นนิสัยเป็นบุคคลที่ประกอบด้วย
คุณธรรม คือ หิริ ความละอายบาป ละอายใจต่อ
การทำชั่ว โอตตปปะ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อ
ความชั่ว

เมื่อประมวลออกมาความสุจริต
ความ “จริง” จึงหมายถึง การกระทำที่ “โปร่งใส”
และตรงไปตรงมา ไม่เบียดบังทรัพย์สินของ
ส่วนรวม คำว่า “สุจริต” ต้องตรงกับความโปร่งใส
และในความโปร่งใส เป็นพฤติกรรมและการกระทำ
ที่สุจริต ที่ควรให้เกิดขึ้นกับการบริหารในทุกองค์กร
ดังที่พระพรหมบัณฑิต (2557) เคยกล่าวไว้ คือ

“...พุทธภาษิตว่า “นตถิ ตณฺหา สฺมา นที” แม่น้ำ
เสมอด้วยตณฺหา หามีไม่ แม่น้ำยังมีวันเต็มแต่
ตณฺหาไม่มีวันเต็มเปี่ยม อยู่ที่ไหนในระบบ
เศรษฐศาสตร์ และชาวพุทธว่าอย่างไร มันจะเกิด
กระตุ้นตณฺหาเขาเรียกว่า บริโภคนิยม ต้องการ
กำไรสูงสุด โฆษณาให้เกิดอุปสงค์ กระตุ้นตณฺหา
ไม่รู้จบ มุ่งบริโภคมากกว่าผลิต ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอา
ด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา อยากจะมี
IPHONE ขึ้นมา เอาเงินมาจากไหน งานก็ยังไม่ทำลัก
ขโมย คอร์รัปชันเยอะเยอะไปหมดเพราะต้องการ
สินค้า ต้องการบริโภคมากกว่าผลิตและมองเห็น
การผลิตเป็นหน้าที่ คือการทำงานให้สุจริต มาใช้ใน
ระบบเศรษฐศาสตร์ ไม่ได้มองเห็นการทำงานเป็น
การปฏิบัติธรรม ประพฤติหน้าที่คือการทำงานให้
สุจริต ไม่อยู่ในความคิด...” หรือพระบรมราชาบาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระตำหนัก
จิตรลดารโหฐานในคราวพระราชทานเพื่ออัญเชิญ
ลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 วันที่
18 พฤศจิกายน 2530 ดังนี้ “ความซื่อสัตย์สุจริต
เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่างเด็ก ๆ จึงต้อง
ฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโต
ขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญ
มั่นคง ”

สุจริตเป็นหัวใจสำคัญที่ประกอบด้วย
กายสุจริต 3 วาจาสุจริต 4 และใจสุจริต 3 อันจะมี
ผลต่อการควบคุม ป้องกันการคอร์รัปชันไม่ให้
เกิดขึ้นตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างสำคัญ
ด้วยเช่นกัน รวมทั้งความสุจริตยังมีผลต่อการนำไป
ประยุกต์ใช้ทางกฎหมาย การบริหารบ้านเมือง
กิจการขององค์กรภาครัฐและเอกชน ด้วยความ
สุจริตโดยมีเป้าหมายคือไม่โกงด้วยเช่นกัน

5. สนับสนุนให้ผู้นำศาสนาต้องเป็น
แบบอย่างที่ดี ยืนยันหลักการที่ถูกต้อง และเป็น
ผู้เข้าไปสนับสนุนส่งเสริม หมายถึง ผู้นำทางศาสนา
ต้องเป็นแบบอย่าง ในการที่จะกระทำ หรือไม่

กระทำให้เกิดการเป็นแบบอย่างต่อการกระทำ
ความดี ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักการ
ทางศาสนาให้เป็นตัวอย่าง “สร้าง” ตัวแบบ
ของความถูกต้อง ผู้นำศาสนาต้องนำหลักการที่
ถูกต้องมีอยู่ในศาสนาอธิบาย สื่อสาร ผ่าน
ช่องทางต่าง ๆ (พระปลัดระพี พุทธิสารโร, 2559)
เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม มุ่งตรงไปยังศาสนิกของ
ตัวเองให้มุ่งมั่น หรือมั่นคงต่อการเข้าถึงหลักการ
ตามหลักศาสนาของตัวเอง เพื่อป้องกันการไม่โกง
หรือการทุจริต หรือลดการทุจริต รวมทั้งเข้าไป
กระตุ้น ให้เกิดความเข้าใจ หรือตระหนักต่อความดี
งามตามแบบของหลักการที่ถูกต้อง และมีตัวแบบ
คือผู้นำศาสนาเป็นตัวแบบ หรือ หลักการที่
เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการปฏิบัติ โดย
ปราศจากการ “ทุจริต” ในทุกระดับตั้งแต่บุคคล
ตัวเอง อย่างตรงไป ตรงมา ทำหน้าที่ด้วยความเชื่อ
สัตย์ สุจริต แม้กระทั่งในครอบครัว ชุมชน สังคม
และประเทศชาติ เป็นเบื้องต้น

6. การสร้างและใช้กลไกทางศาสนา/
รัฐ/องค์กรเอกชนในการตรวจสอบซึ่งกันและกัน
ที่อาจมีคำเรียกว่า “ประชารัฐ/ประชาสังคม” ที่ต่าง
ฝ่ายต่างเป็นภาคีแห่งความดีงาม สมทานความดี
ตามหลักการศาสนา สำนึกในหลักการทางศาสนา
มองเห็น “ภัย” ของการโกง ทุจริตในทุกรูปแบบว่า
เป็นความคิดบาป แล้วหาทางชี้เบาะแส การเข้าไป
ตรวจสอบผลได้ เสียในฐานะประชาชนเป็นผู้มีส่วน
ได้เสียโดยตรง ในการแก้ปัญหา และการป้องกัน
อันจะเกิดขึ้นของสัญญาประชาคมในรูปลักษณะ
ต่าง ๆ (ประชาสังคม) แล้วต้องเข้ากระตุ้นให้ทุก
ฝ่ายตระหนักต่อความดี และยินดีต่อความดีอย่าง
เหมาะสม (ประชารัฐ) การสร้างกฎหมายเฉพาะที่มี
ความชัดเจน รัดกุม และครอบคลุม โดยมีเป้าหมาย
เพื่อป้องกันและแก้ไขการทุจริตอันจะเกิดขึ้นจาก
การคอร์รัปชันในทุกประเภทที่จะเกิดขึ้นในสังคมนี้

ดังนั้นเมื่อกล่าวโดยสรุป หลักพุทธธรรม ทางศาสนา จะเข้าไปเป็นกลไก เครื่องมือในการเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามหลักการ คำสอนทางศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อการรณรงค์ ป้องกัน หรือหยุดการกระทำที่เรียกว่า “ทุจริต” อันเกิดขึ้นในทุกวงการ และคนในทุกศาสนาก็เป็นเครื่องมือหรือกลไก ที่จะป้องกันหรือแก้ไขไม่ให้เกิดการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้น แต่อย่างน้อย หรืออยู่ในฐานะที่จะควบคุมได้ ดังนั้นศาสนิกทุกองค์กรทางศาสนาต้องแสดงจุดยืนในเรื่องหลักการที่ถูกต้อง ในการป้องกันการโกงทุจริตให้เป็นไปตามหลัก (ก) การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง และสามารถนำแบบอย่างนั้นมาเป็น ตัวแบบในระบบสังคมโดยรวมได้ รวมทั้งนำรูปแบบหรือตัวแบบนั้นให้ปรากฏเป็นพฤติกรรมเชิงประจักษ์ได้ (ข) รณรงค์ หรือส่งเสริมให้คนผู้เป็นศาสนิกของตนเอง ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าการ “ผิดศีล” ตามหลักศาสนบัญญัติในส่วนการ “เอาเปรียบ-เบียดบัง-ทุจริต-โกง” เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนบัญญัติ รวมทั้งสร้างการตระหนักรู้ กำหนดกระทำ นำพาให้เกิดการปฏิบัติเป็นสิ่งอันจะพึงเกิดขึ้นในสังคมประชาชาติในองค์รวม เพื่อป้องกันการทุจริต ทั้งระดับบุคคลและองค์กร และประเทศชาติ เพื่อนำพาให้เกิดสันติสุข และคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม

บทสรุป

ดังนั้นเมื่อพิจารณาในภาพรวม ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันยังพบเห็นอยู่ในสังคมไทย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม ทั้งในส่วนหน่วยงาน

ภาครัฐ อาทิต.ป.ช. องค์กรภาคีอื่น ๆ และหน่วยงานทางศาสนา ที่จะช่วยนำหลักธรรมวินัย หลักศีล (ไม่ลัก-ขโมย-โกง) หลักสุจริต (ทำอาชีพที่สุจริต) หลักสัมมาอาชีวะ (ดำเนินชีวิตและอาชีพที่ถูกต้อง) หลักผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (ยถาวาที ตถากาโร) ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องการไม่โกงและการสร้างกลไกระหว่างรัฐและศาสนา ให้เข้าไปช่วยเน้นย้ำ ส่งเสริมผ่านกระบวนการทางความเชื่อทางศาสนา เพื่อสร้างแรงเสริมกระตุ้น เร้า ให้เกิดการปฏิบัติตาม โดยผลแฝงที่จะพึงได้คือการปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา ในฐานะศาสนิก และได้วิธีการแก้ปัญหาออกจากปัญหาการคอร์รัปชัน รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ อาทิ การตรากฎหมายที่ใช้ได้จริง มีผลการปฏิบัติจริง รวมไปถึงในภาคปฏิบัติต้องมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารองค์กรใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนตามหลักธรรมาภิบาล ไม่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ส่วนผู้ปฏิบัติงานในองค์กรก็ต้อง ปฏิบัติงานตามหลักธรรมมาภิบาลด้วยเช่นกัน ในส่วนของเยาวชนควรได้รับการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการดำรงตนตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และผู้กำหนดนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผู้ที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จะต้องทำการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง ต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนที่จะให้คนอื่นปฏิบัติคอร์รัปชันจึงจะหมดไปจากสังคมไทยของเรา

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย (The Trend of Corruption in Thailand), *รายงานวิจัย*, กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- จิราภรณ์ สุทธิมสภ และกอบุศ วณิชชานนท์. (2557). หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการสร้างควมโปร่งใสให้แก่หน่วยงานภาครัฐ, ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร : Books of Abstracts and MCU Congress Proceedings*, กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรี วิจิตรวาทการ. (2559). ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี 2558 ไทยได้ที่ 76 จาก 168 ประเทศ. สืบค้น 25 มกราคม 2559, จาก <http://thaipublica.org/2016/01/corruption-perceptions-index-2015-thailand/>.
- ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ. 2558 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนใน พ.ศ. 2558. สืบค้น 25 มกราคม 2559, จาก <http://www.transparency.org>
- ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI). (2558). เปรียบเทียบประเทศที่อันดับการทุจริตน้อยที่สุดในโลก และมากที่สุดในโลก 2015, สืบค้น 25 มกราคม 2559, จาก [http://en.wikipedia.org/wiki/Corruption_Perceptions_Index/Transparency International \(TI\) has published the Corruption Perceptions Index \(CPI\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Corruption_Perceptions_Index/Transparency_International_(TI)_has_published_the_Corruption_Perceptions_Index_(CPI))
- ทรงพล นาคเอี่ยม. (2550). *การเปลี่ยนแปลงของความหลากหลายในเชิงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวไทย : กรณีศึกษามวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2557). *การคอร์รัปชันกรณีการศึกษา: โครงการรับจำนำข้าวทุกเม็ด*. (รายงานวิจัย) กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(TDRI). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557). หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : หลักการสำคัญเพื่อต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย, ใน “การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร : Books of Abstracts and MCU Congress Proceedings”, กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2538). *การควบคุมคอร์รัปชันในระบบราชการ : ประสพการณ์ของต่างประเทศ*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2537). *คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันทิป. (ม.ป.ป.).ภาพล้อเลียนจากสื่อที่สะท้อนถึงปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทย. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://pantip.com/topic/31279709>.
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).วินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม 1 ข้อ 1 หน้า 1, ย่อว่า : (วิ.มหา.(ไทย) 1/1/1).
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).วินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม 1 ข้อ 130-131 หน้า 98, ย่อว่า : (วิ.มหา.(ไทย) 1/130-131/98).
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).วินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม 4 ข้อ 13 หน้า 21, ย่อว่า : (วิ.มหา (ไทย) 4/13/21).

- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).ที่ทศนิกาย มหาวรรค เล่ม 10 ข้อ 216b
หน้า 164, ย่อว่า : (ที่.มหา. (ไทย) 10/216/164).
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ เล่ม 13 ข้อ 446
หน้า 558, ย่อว่า : (ม.ม. (ไทย) 13/446/558).
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์).ชุตกนิกาย อิติวุตตะ เล่ม 25 ข้อ 112
หน้า 496, ย่อว่า : (ช.อิตติ. (ไทย) 25/112/496).
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์).ชุตกนิกาย ชาตก เล่ม 27 ข้อ 14-
20 หน้า 597, ย่อว่า : (ช.ชา.(ไทย) 27/14-20/597)
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์).ชุตกนิกาย จริยาปิฎก เล่ม 33 ข้อ
16-23 หน้า 760, ย่อว่า : (ช.จริยา. (ไทย) 33/16-23/759-760).
- พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2559). อَابัติ : บทวิเคราะห์อันว่าด้วยหนึ่งศาสนากับมุมมองท่าที่ตามแบบชาวพุทธ.
วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5 (1), 231-244.
- พระพรหมบัณฑิต. (2557). พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม, *สรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ
มจร ครั้งที่ 1 : Commemorative Book : MCU Congress I*, กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยยคริสเตียน. (2559). ผลสำรวจจตุจริตในสังคมไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2559,
จาก <http://campus.sanook.com/1370967/ผลสำรวจจตุจริตในสังคมไทย>.
- มุกดา สุวรรณชาติ. (2557). พิสูจน์นโยบายแก้คอร์รัปชัน จาก คดี ปรส.ดูความจริงใจของ ป.ป.ช. มติชนสุด
สัปดาห์. 35(1757), 21-22.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์*,
2(1), 1-9.
- สุวัฒน์ อินทรประไพ. (2557). การนำศีลห้าไปใช้แก้ไขปัญหาการทุจริตของบุคลากรภาครัฐ, ใน “การประชุม
วิชาการระดับชาติ มจร : Books of Abstracts and MCU Congress Proceedings”, กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.